

نقش خطیبان حسینی از نگاه آیت‌الله سیداحمد خاتمی

تکریم شهدا و خانواده‌های شان

تجلیل از میدان مقاومت

وامت برخاسته

حوزه‌های علمیه بر اساس رسالت قرآنی خود، علاوه بر تفقه در دین، وظیفه حیاتی «تبلیغ و هدایت جامعه» را بر عهده دارند؛ رسالتی که به‌تعبیر آیت‌الله سیداحمد خاتمی، نیازمند برنامه‌ریزی ساختاری، علمی و متناسب با اقتضائات روز است. در این میان، ایام محرم و صفر، بی‌بدیل‌ترین فرصت برای پیوند

معارف الهی با قلوب مردم و تبیین پیام عاشورا است. وی با اشاره به شرایط حساس کنونی، تأکید دارد که مجالس حسینی، باید علاوه بر جنبه‌های معرفتی و عاطفی، به کانون‌های پویا برای ترویج فرهنگ مقاومت، ایثار و زنده نگه‌داشتن یاد شهیدان و تجلیل از امت مبعوث تبدیل شوند. همچنین، به‌روزرسانی زیرساخت‌های تبلیغی حوزه و بهره‌گیری از ظرفیت مبلغان جوان، از ضرورت‌های اساسی این مسیر است.

نوشتار پیش‌رو، حاصل گفت‌وگو با آیت‌الله سیداحمد خاتمی، عضو فقهای شورای نگهبان است که به واکاوی رسالت تبلیغی حوزه‌های علمیه، وعاظ و خطبا، ظرفیت‌های تبلیغی ماه محرم و نقش مجالس عزاداری در ترویج فرهنگ مقاومت و شهادت می‌پردازد.

• دو رسالت اصلی حوزه‌های علمیه؛ تفقه و تبلیغ

خداى متعال در آیه ۱۲۲ سوره مبارکه توبه می‌فرماید:

﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾.

این آیه شریفه در حقیقت دو حکمت و به‌تعبیر امروزی، دو فلسفه و رسالت اساسی برای حوزه‌های علمیه بیان می‌کند. رسالت نخست، «لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ» است؛ یعنی تفقه در دین و دین‌پژوهی در همه ابعاد آن؛ از اعتقادات و اخلاق گرفته تا احکام و معارف اسلامی.

این تفقه، همان تفقه قرآنی است. به‌تعبیر مرحوم شیخ بهایی در کتاب اربعین، واژه تفقه در صدر اسلام، معنایی گسترده داشته و همه عرصه‌های شناخت دین را در بر می‌گرفته است. البته بعدها با تقسیم علوم اسلامی، فقه بیشتر به بخش احکام اختصاص یافت که آن نیز از مهم‌ترین بخش‌های معارف دینی است. به‌تعبیر امام راحل ره، اگر همه چیز اسلام از میان برود، اما فقه اسلام باقی بماند، اسلام زنده خواهد ماند؛ البته این تعبیر را نقل به معنا عرض می‌کنم.

بنابراین، یکی از فلسفه‌های اصلی حوزه‌های علمیه، تفقه و تعمیق فهم دین است؛ اما فلسفه دوم، تبلیغ دین است؛ همان چیزی که در ادامه آیه با

تعبیر ﴿وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ﴾ بیان شده است؛ یعنی پس از فراگیری معارف دینی، وظیفه دارند قوم و جامعه خود را انداز و آگاه کنند.

انذار تنها به‌معنای ترساندن نیست؛ بلکه به‌معنای هشداردادن، بیدارکردن و آگاهی‌بخشی است. از همین آیه استفاده می‌شود که همان‌گونه که برای تفقه و آموزش در حوزه برنامه‌ریزی و تدبیر وجود دارد، برای تبلیغ دین نیز باید برنامه‌ریزی، سرمایه‌گذاری و تدبیر جدی صورت گیرد.

• ضرورت تدبیر حوزه برای تبلیغ دین

در این زمینه سخن فراوان است. اگر فرصتی فراهم شود، باید در گفت‌وگویی مستقل به مسائل و آسیب‌های تبلیغ دینی پرداخت؛ اینکه چرا در برخی موارد استقبال از منبر و تبلیغ کاهش پیدا می‌کند و عوامل آن چیست.

اما آنچه اکنون می‌خواهم بر آن تأکید کنم، اهمیت فرصت محرم و صفر است. این دو ماه، به‌ویژه دهه نخست محرم، فرصتی طلایی برای تبلیغ دین، تبیین معارف اسلامی و بهره‌گیری از ظرفیت منبر حسینی است.

حوزه‌های علمیه باید از این فرصت بزرگ حداکثر استفاده را ببرند. زعمای حوزه نیز لازم است، زمینه‌ها و بسترهای لازم را برای حضور مؤثر مبلغان و بهره‌برداری هرچه بیشتر از این ظرفیت عظیم فراهم کنند.

ادامه در صفحه ۳ ویژه‌نامه

■ ویژه‌نامه عزاداری سرور و سالار شهیدان
حضرت امام حسین علیه السلام

■ هفته‌نامه افق حوزه | دوشنبه ۲۵ خرداد ۱۴۰۵ |

| ۲۹ ذی‌الصحه ۱۴۴۷ |

■ شماره چهارم

محرم؛ فرصت طلایی برای وحدت‌آفرینی

خنثی‌سازی دوقطبی و پیوند ولایت با حماسه عاشورا

استاد تفسیر حوزه علمیه قم

مردم امروز بهتر از امت پیامبر صلی الله علیه و آله و مردم دوران حضرت علی علیه السلام هستند و این خیلی مهم است؛ ملت ایران در این جنگ روحیه حماسی از خودشان نشان دادند که باید تکریم و یادآوری شود. خیلی از افراد در سپاه امام حسین علیه السلام فرار کردند؛ مانند مردم کوفه؛ ولی ملت ایران زیر بمباران و موشک ایستادند.

• مسئله مقاومت در قرآن

مقاومت در قرآن موضوعی بسیار ارزشمند است و اگر طلاب بخواهند در این باره سخن بگویند، به نظر بنده به‌اندازه ۲۰۰ جلسه ظرفیت مطلب دارد؛ یکی اینکه طبقه مسئولان و متدینین جامعه چگونه باید تقویت شوند؟ آسیب‌های مورد توجه چیست؟ وقتی اولین سوره‌های قرآن نازل شد، دعوت دینی را با جریان مقاومت و استقامت پیوند زد و به پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود که تو مردم را به سوی خدا دعوت کن و محکم بایست و نرمش نشان نده؛ بنابراین اولین کار تقویت طبقات مرجع و رهبری است.

• معماری جامعه مستحکم؛ شاخصه‌های رهبری و الهیات مقاومت در قرآن

به‌همین دلیل ائمه علیهم السلام فرمودند: اگر مردم به ما و جایگاه ما معرفت پیدا کنند، دیگر بین ما و بنی‌امیه و معاویه مقایسه نخواهند کرد؛ زیرا قابل مقایسه نیست. قرآن این بخش را به‌خوبی توضیح داده است؛ یعنی آن کسی می‌تواند جامعه دینی را استوار کند که خودش استوار باشد.

مردم حالات مختلفی دارند؛ دوستان طلبه اگر به سوره‌های نازله در مدینه توجه کنند که ۲۸ سوره است، کاملاً جامعه را به یک جامعه مستحکم و متسجم تبدیل می‌کند و طراحی دقیقی هم صورت گرفته است؛ اگر سوره بقره و انفال، آل‌عمران، احزاب و ممتحنه و نساء و ... را ملاحظه کنید، خواهید دید که قرآن جامعه را به سمت انسجام و تولید قدرت درونی می‌کشانند.

طلاب باید مقاومت اجتماعی را براساس آیات قرآن تولید و تقویت کنند؛ مقاومت سوخت لازم دارد و این سوخت، توحید و ارزش‌های دینی و ولایی است و به‌میزانی که این پیوند تقویت شود، مردم هم محکم‌تر خواهند شد؛ قرآن برای پیوند مستحکم بین مؤمنان و خدا و ولایت دست‌ورالعمل دارد و مبلغان باید این سوخت را از الهیات مقاومت در قرآن بگیرند و آن را به مردم ارائه دهند.

• درس‌های تاریخ؛ چگونه جامعه از اصالت اسلامی فاصله گرفت؟

در دوره پیامبر صلی الله علیه و آله جامعه اصالت اسلامی داشت؛ ولی در دوره حضرت امام علی علیه السلام اینطور نبود؛ چرا جامعه در دهه اول هجری قمری، با دهه ۴۰ فاصله داشت و آن ایمان و شور و حماسه نبود؛ چون یکسری آسیب به جامعه وارد شد؛ دنیاطلبی و اختلافات وارد زندگی اجتماعی شد و بعد از چنددهه ورق برگشت.

ما باید بر روی مسائلی که انسجام و وحدت جامعه را می‌شکند، کار کنیم؛ در اینجااست که بحث نفوذی‌ها و فسادها و ... مطرح می‌شود؛ بحث تقوا مطرح می‌شود که ما چگونه خودمان را سالم نگه داریم و بتوانیم، اهداف اسلامی را تقویت و پیاده کنیم.

اگر تو همه دارایی‌های عالم را خرج می‌کردی، نمی‌توانستی این کار را بکنی. این مسئله بسیار مهم است و یکی از نصرت‌های مهم الهی این است که قلوب مردم را کنار همدیگر قرار داد و بین آنان اتحاد ایجاد کرد. این نصرت یعنی اینکه به‌صورت ناگهانی عمده مردم کنار همدیگر در برابر دشمن متفق شدند.

امروز محور وحدت ملت ایران، دشمنی با دشمن است و باید این موضوع ارزشمند حفظ شود. الآن کسانی که تربیون در دست دارند، مراقب باشند. الآن وقت این کار نیست که به برخی افراد گوشزد کنیم که قبلاً چه کاری کردند که مثلاً زمینه این جنگ فراهم شد.

الآن وقت دعوا با اقلیت‌های مذهبی و دینی نیست یا اینکه در جبهه انقلاب بین کسانی که بیشتر به اصول توجه دارند و کسانی که چنین نیستند، اختلاف بیفکنیم؛ دشمن قصد دارد همین شکاف‌ها را زیاد کند.

• از غم به حماسه؛ تدبیر رهبری و ضرورت اتحاد انقلابی

یکی از اتفاقات بزرگ و مهم که باید از خداوند بابت این رهبر عزیز قدردان باشیم، این بود که توانستند جامعه را از غم بزرگ به سمت حماسه سوق دهند؛ کشاندن جامعه به سمت حماسه خیلی مهم است و محرم، بهترین فرصت برای زنده نگه‌داشتن روح حماسی در بین مردم است.

الآن برای اینکه روحیه مقاومت مردم بالا برود و حفظ شود، سرداران شهید بسیار ارزشمند و دانشمندان ارزشمندی را از دست دادیم و هنوز هم تشییع جنازه آنان را برگزار نکرده‌ایم و این فرصت خوبی برای خلق حماسه بین مردم است؛ امروز روز گریه بر از دست داده‌شده‌ها نیست و باید اسلحه به دست گرفت و دشمن را نشانه رفت تا دشمن غیظ ما را در رفتار و عمل‌مان ببیند.

مهمترین وظیفه مبلغان و طلاب این است که بر روی بعد حماسی کار کنند؛ خواندن رجزهایی که شهدای کربلا و به‌خصوص حضرت عباس و حضرت علی‌اکبر علیهما السلام و سایر شهدای کربلا خوانده‌اند وام بگیرند و حماسه‌سرایی کنند. ما در عاشورا با تنوع سربازان حضرت امام حسین علیه السلام مواجه هستیم؛ از مسیحی تازه‌مسلمان داریم تا زهریرن قین که عثمانی‌مذهب و مخالف حضرت علی علیه السلام است تا حرین یزید ریاحی که توبه کرده است و نیروی نظامی دشمن بوده است.

از این بن‌مایه‌ها استفاده و توجه کنیم و در را برای کسانی که قصد دارند، گذشته را جبران کرده و حول محور رهبری جمع شوند، باز بگذاریم. همچنین باید مسئله امامت را ارتقاع دهیم و پشت سر رهبر ماندن را منتقل و تقویت کنیم و انرژی مثبت به رهبری بدهیم که مردم متحد و یکپارچه هستند. در عاشورا شاهدیم که امام حسین علیه السلام فرمودند: همه بروید؛ ولی یارانش نرفتند و ماندند.

• واکاوی پیوند ولایت‌مداری با آموزه‌های حماسی عاشورا

باید بین ماجرای عاشورا و رهبری در شرایط فعلی پل بزینم؛ حضرت امام ره فرمودند:

حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالکریم بهجت‌پور، عضو هیئت علمی گروه قرآن‌پژوهی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، در نشست علمی با عنوان «وظیفه مسلمین نسبت به اوامر ولی؛ مقاومت در برابر دشمن»، با بیان اینکه دشمن، دشمن است و برای دشمنی انواع مدل‌ها را طراحی می‌کند، گفت: با توجه به تنبیه سختی که جمهوری اسلامی به دشمن وارد کرد، او تلاش می‌کند برای مرحله بعد از آتش‌بس شرایطی فراهم کند که نتیجه را به‌نفع خود ترمیم کند. همچنین در طول جنگ نیز با اقدامات روانی و ایجاد فرسایش، قصد داشت مردم را خسته و دل‌نگران و ترسان کند.

• ایران متحد؛ یگانه دژ تسخیرناپذیر در برابر صهیونیسم

دشمن تلاش کرد تا با ایجاد دوقطبی اجتماعی بین بخشی از مردم که می‌ترسند، با بخشی از مردم که واهمه‌ای ندارند ایجاد کند و جدایی بیندازد. او در صورت موفقیت، با می‌توانست پیروز شود و یا شکست خود را به‌نحوی ترمیم و جبران کند؛ بنابراین ما امروز وظیفه داریم که مراقب دوقطبی‌سازی باشیم؛ همه ملت ایران هم به‌همین دلیل در جریان درگیری با آمریکا و صهیونیست‌ها متحد شدند.

خداوند در سوره آل‌عمران فرموده است که خداوند دل‌ها را دور تو جمع کرد؛ وگرنه